

Brieven uit Miavoye

Paul van Ostaijen

bron

Paul van Ostaijen, *Brieven uit Miavoye*. De Sikkels, Antwerpen / De Spieghel, Amsterdam 1932

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/osta002brie01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de [gebruiksvoorwaarden](#).

Inleiding

Deze brieven beginnen met het begin van het einde, d.w.z. met het vertrek van Paul van Ostaijen naar het sanatorium te Miavoye-Anthée, een verloren dorpje in de Ardennen, vanwaar de dichter nooit is teruggekeerd.

Bij de lezing van deze brieven zal het iedereen al dadelik blijken dat deze uitgave niet 'doctoraal' werd opgevat. Zelfs ontbreken aan sommige brieven enige verduidelikende commentaren, wat het geduld van een nieuwsgierig lezer op de proef stellen moet. Laat hij dit dan als een misschien onaangenaam tijdverdrijf - maar toch tijdverdrijf dan - beschouwen - in deze dodelik vervelende tijd kan hij dat niet te kwalik nemen - en laat hij dan achteraf inzien dat het er mij alleen om te doen was een meer intieme van Ostaijen te tonen in een kader zoals ik deze bij een marchand de bric-à-brac had kunnen vinden. Voor de heren 'doctoren' blijft dan nog genoeg werk over om later de 'Volledige Brieven' met de nodige glossen erbij 'in het licht te zenden'.

Deze brieven beginnen, als men ze voor een vuurwerk houden wil, met bonte vuurpijlen, om te eindigen met schuivende sissers die nog even de lucht in willen, maar zonder krachten neervallen. Een tragies einde voor een vuurwerk waarvan de maker tot zijn laatste dag meende nog vele vuurfonteinen te zullen aansteken. Het is anders geweest, en dat het anders is geweest heb ik de lezer een weinig willen laten meeleven, d.w.z. tonen hoe het steeds diminuendo ging met de fysiese kracht van de dichter, hoe hij het misschien voelde maar niet weten wilde en in

een tragiese bitterheid, trots een naief geloof in het leven, het onbewuste weten uitdrukte.

En nòg wat wenst ik met deze brieven, nl. iets dat velen automaties tot een gebaar zal dwingen, een klein gebaar dat iets hoger dan het hart wordt gedaan; duidelijkheidshalve: een gebaartje dat gelijk staat met zichzelf, onder het gedempte uiten van een kuchje, zachtjes achter de oren strelen.

GASTON BURSSSENS

Etichove bij Audenaarde, 6-8-27.
In den Leeuw van Vlaanderen.

Mijn waarde vriend,⁽¹⁾

Ik moet u nog steeds bedanken voor uw hartelijke brief en mij verontschuldigen dat ik niet vroeger daarop antwoordde. Intussen hoop ik, dat de reis die gij, met uw zuster naar Leuven deedt, voor haar gezondheid de gunstigste gevolgen gehad heeft.

Wat mij betreft, ik kan ogenblikkelijk uw vriendelijk voorstel, een dag bij u te komen doorbrengen, niet aannemen. Ik wacht hier te Etichove het einde van de maand af: dan ga ik, voor drie maanden, in een sanatorium van het Naamse, te Miavoye-Anthée namelijk. Vroeger is daar geen plaats.

Ik werk nu weer enigermate; ik stuur u binnenkort meer kopij. Hierbij een gedicht dat, vroeger geschreven, ik hier een definitieve vorm kon geven.

Gij hebt wel de hartelikste groeten van M. Valerius de Saedeleer en zijn famielie.

En met, natuurlijk, ook de mijne.

Steeds uw dw. P. van Ostaijen.

P.S. Gij hebt ook zeker reeds kennis genomen van de geschiedenis-verdraaiing van A.v. Cauwelaert betrekkelijk Vl. Arb. alsof Karel v.d. Oever

(1) Deze brief en de volgende welke insgelijks beginnen met 'Waarde Vriend' werden geschreven aan de heer Jozef Muls.

en Marnix Gijsen de redaksie zouden verlaten hebben *na* en *om* mijn intrede. Zij gingen weg in Januarije 1923 en mijn eerste publicatie in Vl. A. dagtekent van Aug. '23. Overigens is het slechts een voorbeeld van een zekere 'kwade trouw' die, meen ik, bij zekere katholieken voorzit.

Miavoye-Anthée, 12-9-27.

Beste du Perron,

Wat er met mij gebeurt? - Weinig of niets. Sedert 6 September ben ik eindelijk in mijn sanatorium geïnstalleerd; ik zal er waarschijnlijk tot ten minste 15 december blijven.

Dat je geduldig op een kaartje hebt gewacht, verwondert mij; ik wist niet dat wij een dergelijke afspraak hadden. Na de mislukking van het samenzijn in Junie, weet ik niet van een bepaalde afspraak, te meer daar het mij van langs om slechter ging, zo dat ik moeilijk nog een inspanning (b.v. een lang gesprek) kan doen.

W. is mij niet sympathiek. En dat heeft zijn zeer bepaalde - vervelend kleine - oorzaak. W. is iemand die in het café zegt: 'Feitelijk is het nu mijn beurt om te betalen', maar verder gaat zijn gebaar niet dan deze konstatering. Goed; men denkt, een bohème zonder geld. Neen, de hollandse mijnheer W. reist met zijn gade naar Lourdes, naar Hyères, enz. - Ik ben *nog nooit te Parijs* geweest vanwege manco aan money. Maar, God beware, ik heb nog nooit, bedeesd, gezegd: 'Feitelijk enz...', zonder me dan daarop te executeeren, begrijp-je. - Enfin, denk er niet langer over na en neem aan dat W. me niet sympathiek is.

Sedert ik hier ben, gaat het mij beter. Maar ook niet de geringste inspanning. Ik lig uitgestrekt op een chaise-longue, 's morgens van 8 tot 12, daarna van 1 tot 4 en dan van 5 tot 7. Om 8 1/2 lig ik te bed. Wanneer ik dat nu minstens 3 1/2 maand doe, dan kan ik misschien enig resultaat boeken. Wat het geheel opkalfateren betreft, dat zal nog heel wat meer tijd verlangen - en vooral een matig en wat vervelender is, een geregeld leven.

Het oord en het sanatorium zijn niet onaangenaam. De vrouw van de arts is een zwitserse dame met sterk gewelfd voorhoofd en zware tanden - zeer rassig -; zij loopt door de kamers, terwijl ze af en toe een mazurka van Chopin neuriet. Er zijn slechts 7 patienten. Ook dat is aangenaam. - Maar het is mijn wil dat te doen wat jij noemt: 'mijn kurhaus tot reklaam strekken'.

Als je lust en tijd hebt, ik lig hier, mag ik haast zeggen tot jouw beschikking. Je moet de trein nemen tot Hastières en vandaar de taxi tot Miavoye (5 kil.) Ik ben nu reeds zo ver, dat ik een onderhoud kan presteren.

Ik stuurde je 'Borel' terug. Voor tijdschriften, literaire kranten enz. houdt zich steeds aanbevolen,

met de hartelijkste groeten,
je Paul v.O.

Miavoye-Anthée ('LeVallon') 30-9-27.

Waarde Vriend,

Reeds een paar dagen ben ik u een antwoord schuldig op uw vriendelijke brief, op uw hartelik gebaar. Dat ik te bed lag mag daarvoor een verontschuldiging zijn. Nu dan: een stevige handdruk daarvoor, beste vriend, dat uw aandacht mij in deze, zeker voor mij niet gemakkelijke tijd, niet vergeet. Er is als kunstenaar over 't algemeen maar weinig vreugde te rapen in Vlaanderen en daarom doet zulke attentie dubbel goed. Hopelik kan ik het met geregelde bijdragen weer een beetje glad maken, glad maken langs de materiele kant, bedoel ik, want de morele steun van uw gebaar heb ik gehad, voor nu en altijd.

Met de beste groeten

Uw dwe.

Paul v. Ostaijen

Miavoye-Anthée, 5-10-27.

Mijn beste du Perron,

Beurt om beurt ontving ik van je: boeken, des heren van Eckeren's tijdschrift, een brief; om alles mijn hartelijkste dank. Bij al deze zendingen hoort feitelijk commentaar, doch vooreerst zal ik maar beginnen met het oord waar ik vertoef een plaats op onze kaart te geven. Om er van uit Gistoux te geraken zijn er, éénmaal voorbij Namur, twee wegen, 1° per spoor over Namur-Dinant (hier waarschijnlijk overstappen) Hastières en dan van Hastières per auto naar Miavoye. Indien ik de dag weet, zal ik een auto bestellen, anders bestaat de kans dat je er geen vindt. Miavoye is een uur lopens van Hastières; 2e Namur-Dinant per spoor en dan Dinant-Anthée met het buurttrammetje dat je te Anthée brengt, twintig minuten van Miavoye (55 fr. in de Reisgids).

Wat middageten en gouter betreft, dat gebeurt zonder moeilijkheden bij ons en daartoe ben je mijnerzijds vriendelijkst geïnviteerd. Stellig kan je op één dag heen en terug wanneer je tijdig vertrekt. Zou je over twaalfen arriveren en niet gemiddagmaald hebben, zo kom je ook nog wel terecht: de arts en zijn vrouw zijn nette mensen.

Wat betreft de weg kan ik je niet raden; je moet de korrespondenties bestuderen. Het autoritje kost 14 fr. van Hastières naar Miavoye. Nu heb je al de inlichtingen die ik je geven kan, aangezien ik hier nog niet verder ging dan mijn chaise-longue.

Zo'n 'Gulden Winckel' is voor een zieke - je weet ik stak acht dagen in mijn bed - een hele schat. Biezonder wanneer men over zich geschreven ziet en anderzijds door vrienden. - Die gebeurtenis met Alie Smeding is kostelik, onbetaalbaar! Het slachtoffer Smeding biezonder is de moeite waard in de beschrijving van al het leed dat zij, terwille van de Waarheid, op zich nam. Ik, voor mijn part, vind de aanval van die bouwarbeiders te Enkhuizen, die, 'als bij vergissing' (tekstueel) een baksteen vlak achter Mej. Smeding lieten neervallen, het meest schokkend. Hartroerend is het ook dat zij bij vrienden een mansardekamer kreeg. En nu Holland op zijn best: 'De Zondaar' pornografie! Je terechtwijzing is voortreffelijk, voor al de betrokkenen, voor Smeding, voor Nijhoff enz.

Zo, je bent alweer klaar met een nieuwe uitgave van B.G. aan E.? Ditmaal dus onder *jouw* naam, als ik je goed begrepen heb. De opdracht aanvaard ik met mijn hartelikste dank, je doet er me wel plezier mee, maar... is dat wel 'richtig' met de andere vroegere opdrachten. Mag je dat zo: de 1e uitgave aan diè, de 2e aan diè opdragen? - Ik heb er niets op tegen, maar ik vind dat die anderen hun vertelling zowat als hun bezit mogen beschouwen. Wat denkje daarvan? In dat geval zou ik voor de opdracht van het 'Nutteloos Verzet' mij kandidaat stellen. Maar hoe ook, ik dank je wel.

Wat de heer Greshoff betreft, ik heb hem die twee gedichten nog niet gestuurd. Redenen daartoe zijn tweeërlei: 1^e ik heb 'Nachtelike Optocht' niet hier; ik zou dus, naast 'Melopee' iets anders moeten stu-

ren; 2^e ik heb wel een beetje schrik van bloemlezingen, misschien ga ik daar met twee gedichtjes staan, en U.d. Voorde b.v. met twaalf sonnetten? - Dan is het publiek al meteen georiënteerd, wie of de 'grootste figuur' is.

'Narrenwijsheid' was, tot je het mij zondt, me onbekend. Het kan bezwaarlijk een verlies genoemd worden; misschien echter voor de literatuurkenner een schande. Het is goed dat ik de 'Wandelende Jood' van Vermeylen herlezen heb: dat het zo onbeduidend was, als het me nu voorkomt, stond me niet in het geheugen.

Je nieuwe verhalen zie ik met ongeduld tegemoet. Nu, met hartelijkste groeten, tot binnenkort,

Je Paul v.O.

Miavoye-Anthée, de 10-10-27.

Beste Gaston,

Ik ben je wel al een tijdje enkele ‘levensblijken’ verschuldigd. Ik ben nu vijf weken hier, gescheiden van de overige wereld en ‘der zoete mijmerij’ overgeleverd. Dat ben je ook weer direkt gewoon. Ik heb vooreerst op een chaise-longue gelegen, maar daar de koorts niet geregeld zakte, ben ik te bed gaan liggen. De volgende week begint men toch daaraan de ene (linker) long op non-aktiviteit te brengen door pneumo-thorax, dewijl de rechterlong zo goed als ongeschonden is. Deze pneumo-thorax heeft voor doel de aangetaste long door luchtinblazingen dus op volledige rust te brengen, zodanig dat deze long zich binnen een zekere tijdsruimte herstellen kan; ten tweede belet men haar met haar geïntoxikeerde stinklucht de omgeving van het hart en van de andere long te bederven, ten derde wordt door het dichtdrukken van de zieke long het helen van de wonde in deze long bevorderd. De luchtinblazingen geschieden langs een naald die men door het longvlies steekt (voor mij is nu het belangrijkste dat dit zonder veel pijn moge geschieden). De eerste veertien dagen moet die behandeling vijf maal herhaald, en men blaast dan telkens 300 à 400 cm³ lucht in; dan steekt de long in een luchtzak en moet men, eerst alle weken, daarna alle maanden nog maar de lucht bijblazen die met de tijd, langs het longvlies weer verloren gaat. Voilà, als je het interessant vindt!

Van de pensionaires is weinig te zeggen, maar de vrouw van de arts is een aardige verschijning: een Zwitserse, lang en zwart, sterk gewelfd voorhoofd en een zwaar gebit.

Ik ben nu de ganse dag alleen in mijn kamer, met een open venster dat op een rode beuk geeft die nu, alvorens geel te worden, nog even langs het groen moet; daarachter heb-je een kleine kastanjeboom, waarvan de gele blaren zoveel licht drinken dat zij de heldere tinten krijgen van rijnwijn in het licht. En de hele dag, tot vier ongeveer, staat de zon op deze twee bomen: voorlopig heb ik daaraan nog genoeg.

Kon ik nu maar wat opknappen. Ik voel nu maar eerst hoe vermoeid ik ben. Ik verwacht tans veel van die pneumo-thorax, maar daarna lijkt het mij dan weer of het mijn laatste hoop is. Niet dat ik zo direkt wanhopig ben, maar op de duur wens je toch alles naar de droes.

Hoe gaat het jou? nu, nadat je zo opgeknapt uit Zwitserland bent teruggekomen? Goed, wil ik hopen. Hebben de Zaterdagse konferenties in de Hulstkamp nog steeds plaats en blijft het nog even gemakkelijk er de mensen te doen inlopen? Is C. nog steeds autobezitter? Gaat N. nog steeds gebukt onder de last van het leraarschap? En zit J.C. nog altijd even stralend naast zijn egade?

In Holland zijn, zoals je wellicht ook gelezen hebt, de poppen aan 't dansen geraakt naar aanleiding van een roman van zekere juffrouw Alie Smeding uit Enkhuizen, 'De Zondaar'. Daarover hebben nu de uit-

gevers een brochure uitgegeven die heet: ‘Wat de pers zegt over ‘de Z.’ van Alie Smeding, en die brochure kan je gratis hebben; voor het geval ze in de Ned. Boekh. verkrijgbaar zou zijn, raad ik ze je aan. De Hollanders zijn grappige lui. Deze juffrouw Sm. is, volgens de mening van sommige critici, wat te ver gegaan in de beschrijving van zekere passionele momenten. Ja, zeggen de verdedigers, dat is waar, maar het was met het doel de mensen al de gemeenheid te laten zien van neo-malthusianisties geslachtsverkeer enz. Pornografie, quoi! en in Holland! - Een schitterend pleidooi hoor! - Je moet die hollandse verontwaardiging lezen!

Laat jij nu ook eens iets van je horen, als je tijd te over hebt.

Intussen, met de beste groeten voor je vrouw en de vrienden,

een poot
van je
Paul.

Miavoye-Anthée, 23-10-27.

Mijn Waarde Vriend,

Voor ik op uw brief van 20 dezer antwoord, even dit: drie weken geleden ging ik te bed liggen. Toen ik vandaag opstond, vond ik in één van de zakken van mijn jas de brief, die ik hierbij voeg en die U drie weken geleden had moeten bereiken. Het toeval dat ik in drie weken geen kleren zag, meer dan een nonchalance mijnerzijds, is schuld aan dit verzuim. Het verveelt mij dat ge daardoor wellicht een slordigheid in het beantwoorden van mij toegestuurde brieven hebt moeten veronderstellen.

Nu, voor uw laatste brief mijn hartelijkste dank. Met wat ge me schrijft over mijn opstellen, steekt ge mij waarachtig een hart onder de riem en uwe interventie bij de minister verraaft de oplettendheid van een echt vriend. Ik weet niet juist voor wat u het meest te danken, maar ik denk dat uwe appreciatie mij nog het meest goed deed en mij gisteren de dag zoveel lichter maakte. (En toen kreeg ik er nog een van Marsman en heel die dag heb ik weer zo intens gewild: genezen).

Dat gij, zonder mij daarvan iets mee te delen, de lastige karwei van een tussenkomst te Brussel op u naamt is niet alleen voor mij zoveel gespaard, neen, maar anders was ik er nooit toegekomen deze stap te doen. En geloof me, dit onder ons, uw resultaat is schitterend, want bij Minister Huysmans sta ik, ik ben daar zeker van, noch als verschijning, noch met

mijn werk 'in de goeie negen'. Niet ik, gij hebt de premie voor mij verdiend.

En indien ik nu hieronder zekere opmerkingen maak, dan zult ge begrijpen dat noch een eeuwige ontevredenheid, noch gulzigheid (ach, indien dat mijn ondeugd was, dan had ik het wel gans anders moeten aan boord leggen om haar te bevredigen) mij deze in de pen geven, wel echter een beetje de strijdvaardigheid van iemand die, zonder kompromis te maken, toch naar erkenning streeft.

Er bestaan studiebeurzen voor jonge auteurs en sinds twee jaar werden deze reeds verdeeld en uitgekeerd. Het bedrag daarvan was dit jaar 8000 en 2×4000 frank. Jonge auteurs? - Zeker, ik ben een auteur en ik ben jong. Hoe staat het nu met het talent! Juist daar zit de moeilijkheid. Eenmaal heeft Alice Nahon, éénmaal Paul Kenis, de grote premie gehad. De kleine gingen naar Richard Minne, Willem Putman, Karel de Winter en Maurice Roelants. Zeker is het van mij een naïeve en ietwat boerse opvatting, maar in *elke prijs* zie ik nog de prijs, het feit de eerste te zijn, en alsof de beste steeds de eerste moest zijn. En al weet ik met het verstand ook beter, al weet ik dat veel prijzen niet prijzen op het talent, maar wel op de kunst van anti-chambresen zijn, toch blijft dit aanvoelen van 'de prijs' onuitroeibaar gevestigd sedert het eerste goede punt op school gehaald. Ge begrijpt toch wel? Ik jaag niet achter het sukses - in dat geval had ik mij moeten houden bij mijn verzen van 'Het Sienjaal', maar achter de erkenning, want deze is bijna onpersoonlik.

En, ziet ge, dan zeg ik: ben ik nu maar een vierde Alice Nahon waard en een halve Karel de Winter!

- Het spreekt vanzelf dat het een - misschien belachelik - vertrouwen in de toekomst is dat mij recht houdt. (Onlangs zei Baekelmans me dat Nahon inderdaad veel meer rechten had, omdat haar lezersaantal groter was. Zo moeten wij Hooft achteraan Cats gaan stellen).

Neem het mij nu niet kwalik dat ik van de gelegenheid heb gebruik gemaakt om mijn hart te luchten; zeker begrijpt ge mijn gevoel.

Laat mij, nu ook onder ons, zeggen dat ik toch erg blij ben geweest omdat men mij eindelijk niet meer gans ignoreerde en vooral omdat gij, Waarde Vriend, u om mijn toestand bekommerde. Een beroemd waarzegger heeft mij eens mijn karakter gelezen: 'iemand die voor de minste gebeurtenis er onder ligt, of, in andere zin, er boven op is'.

Toch ben ik er nu weer boven op.

Het verheugt me dat ge een schone reis hadt. Inderdaad, de plaatsnamen alleen klinken u toe als de namen van zoveel paradijzen. Toledo! met de wonderbare Greco's (voor zover ik daarover op grote foto's oordeelen kan). En al de Bosch' en die in Spanje steken. Daar zou ik toch nog absoluut naar toe moeten.

Het gaat mij niet slecht, d.w.z. dat ik hoop dat nog alles in orde komt. Men is nu bezig de gekwetste long door pneumothorax op rust te brengen. Dat gebeurt door inblazingen van lucht tussen long en longvlies. Gedurende drie jaar zal ik dan alleen de diensten van mijn rechterlong genieten, daarna wordt de pneumothorax weggenomen, doordat het inblazen ophoudt.

En ziedaar, mijn enthousiasme weer georiënteerd. De eerste week is dat niet plezierig, maar dan komt alles in orde.

Ik blijf hier tot 1 Januarië minstens.

Nogmaals, Waarde Vriend, mijn hartelikste dank en mijn beste groeten daarbij.

Uw

Paul v. Ostaijen.

P.S. Het is door uw schrijven en dat van Marsman dat ik verneem dat 'Vl. Arb.' verscheen. Ik ontving niets. Ook niet in de Albertstr., vanwaar mij alles met nauwgezetheid wordt nagezonden. Stuur mij eens een nummer.

Miavoye-Anthée, 27-10-27.

Mijn beste du Perron,

Sedert mijn laatste brief heb ik heel wat van je ontvangen: een brief, een briefkaart, Multatuli, en - of deelde ik je reeds deze ontvangst mede - 'Si le grain ne meurt' en 'Méipe'. Voor dit alles en de moeite die je niet spaart mij de dagen minder eentonig te maken: mijn hartelijkste dank. 'Si le grain ne meurt' heb ik met veel belangstelling en dan ook om zoo te zeggen in één adem gelezen. Buiten veel andere dingen heeft het mij geleerd dat er nog mensen zijn, o.a. Gide, die deze nerveuse sensibiliteit hebben, over dewelke ik mij lang geschaamd heb, dat is: te wenen b.v. alleen om een naam, om het zien van een op een bepaalde wijze gegroepeerde reeks objecten, om een zin die geen speciaal sentimentele inhoud heeft, maar die een wens, een aanbod scherp uitdrukt, in de bioscoop b.v. ook bij het zien van een hand die, vergroot, rond een slot beweegt enz. Gide spreekt daarover. Ik dacht dat het erg ziekelijk was. Het spreekt bijna vanzelf dat ik in de meeste gevallen geneigd ben bij dié momenten, die het publiek tot schreienstoe bewegen, te lachen.

Wat dat 'verantwoordelijkheidsgevoel' betreft, zeker daar zit neukerij in, maar toch maar 50%. De rest is toch een beetje ernst. Ik ben geen partijganger van de persoonlijke vrijheid in de orthografie. Voor het overige poseer-je het hele probleem weer op jouw manier: braaf - niet braaf ('Als ik "tweede" schrijf, kom ik me plots zo braaf voor' schrijf-je).

Bij jou is het gebruik van de kollewijnse weer een soort verzet tegen het gezag, tegen het geadmitteerde, tegen de gemeenplaats, de routine, enz. - Je vergist je: die mijnheer Kollewijn stel ik me als een vervelende vent voor, alleen moet ik toegeven dat men zijn orthografie gebruiken kan.

Het schijnt echter dat de mensen gezworen hebben: nu die arme v. Ostaijen ziek is, nu mogen wij hem wel een beetje goeie moed geven. Muls van Vl. Arb. schrijft mij een geestdriftige brief over mijn opstellen die, 'binnen hun gebied, ver de productie van de andere vlaamse critici te boven gaan en een gans andere toon brengen in de Vlaamse kritiek. Een volgehouden cerebraal werk'. - Maar, zie-je, dit sukses komt wel voor een groot deel op konto van mijn ziekte. Ook Marsman die, goddank daarover niets weet, schijnt tevreden. Hij verontschuldigt zich nogmaals geen tijd te hebben gehad, omdat hij in een blokperiode zit, (je veronderstelling was dus juist) en schrijft dan over mijn bespreking die hij, buiten een paar bijzakelijkheden, toch 'zo scherp' vindt, 'een prachtig voorstuk' enz. Hij zegt ook dat hij aan hollandse kritiek niets heeft, dat zij oninstructief is voor de dichter en dat de mijne daar zeer tegen afsteekt. Als ik nu ook zo maar eens een geestdriftige brief van een uitgever kreeg, om die dingen eens te bundelen! Het blijkt echter dat deze mensesoort minder met mijn opstellen is opgezet.

Het gaat beter. Ik lig weer op de chaise longue en geniet van deze schitterende Oktober. Natuurlijk gaat die historie met de inblazingen nog altijd haar gang.

Met mijn hartelijkste groeten, steeds
je Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 29-10-27.

Beste Gaston,

Je schrijft: 'Ik kan rond de middag te Anthée zijn'; ben je daar wel zeker van? Ik bedoel, van Dinant tot Anthée gaat het per buurtspoorweg; heb je deze korrespondentie goed nagezien? In elk geval: pedibus cum jambis is Miavoye een half uurtje van Anthée.

Zoniet heb je de weg per spoor: Mechelen-Brussel-Namen-Dinant-*Hastières*, en van *Hastières* tot Miavoye per auto (er is een autoverhuurder te *Hastières*). Er is een trein die ongeveer kwart vóór twaalf binnenloopt; op die wijze ben je rond twaalf te Miavoye. (Indien je me terug telegrafeert of je langs *Hastières* komt, dan telefoneer ik dat de auto aan het station weze). Terug kan je om zes langs *Hastières*, 9 uur Brussel.

Voor eten wordt hier te 'Le Vallon' gezorgd. Maar hoeveel manschap? 1 of 2? Enfin, dat schikt zich steeds.

Het spreekt vanzelf dat jij altijd gelegen komt en dat ik mij zeer verheug om je bezoek. Ik bewonder je moed, want, let er op, het is een hele reis, op één dag heen en terug. Het gaat best natuurlijk, maar het is toch lang genoeg.

Dus tot spoedig weerziens

Je Paul.

P.S. Breng een doos Razvite mee a.j.b. Deze wonderbare zalf gaat me weldra ontbreken.

P.

Miavoye-Anthée, 9-11-27.

Mijn beste du Perron,

Dank voor je briefkaart, je brief, Greshoff en Malraux. Ik hoop dat je weldra weer de rust van een gezellige huurkamer zult mogen voelen en de zorgen van een welwillende niet te praatzieke hospita.

Maar... God sta me bij, ik heb hier een brief van je uitgever enz. de heer D. ontvangen, waarin voor mij zoveel buitengewone dingen staan, dat ik er haast tureluurs bij word, (afgezien dan nog van deze zoveelste spelling, waaraan ik natuurlijk de pest heb). Hoe komt die brave D. bij die voorstellen? Is het ooit in mijn hoofd opgekomen een blad, dat in Holland (dus kostbaarder dan hier) zou gedrukt worden, te financieren! Dat zou te gek zijn. Met dezelfde uitgaven kan ik heel wat meer hier bereiken, altans momenteel. Ook de lijst van de medewerkers is vrij plezierig samengesteld: zal ik optrekken naast Mussche, de man die, als kind, 'naar de zolder kroop, waar de muizen hem kenden en speelden met hem'? Zal dat één van mijn scheepgenoten zijn, een Argonaut als ik? En waarom de heer Marnix Gijsen wel, de Hollandse katholieken echter niet?

Doch afgezien van de détails is het ding niet doorvoerbaar, omdat ik de heer D. als scribent helemaal niet ken, omdat ik wel eens aan een tijdschrift, dat hier zou gedrukt worden, heb gedacht, doch niet aan een Hollands, omdat de heer D. ook te veel van diversiteit in een al te 'Volière'-matige zin houdt.

Natuurlijk wil ik hem wel af en toe een ‘pennevrucht’ bezorgen, zeker, maar vandaar tot een verantwoordelijkheid van 100 frank maandeliks, il y a de la marge.

Schrijf mij eens hoe jij in die kwestie tegenover hem staat en zendt mij dit epistel des heren D. met je volgende brief terug.

Ik las Stevenson. Vrij plezierig, jammer dat de inhoud zo dun is. Ik las ook ‘Duizend en één...’ van Multatuli en heb daaraan mijn ‘helle Freude’ gehad. Naast onze moderne prozaïsten, meesters van het proza... goddank, dat we, in zo'n boek van 1870, nog eens Nederlands lezen dat de opstellen van een H.B.S.-leraar te boven gaat!

Wat mij betreft, zoals je zegt: men kalefatert mij langzaam op. De koorts is weer een eindje gezonken en, over 't algemeen, voel ik me doodgewoon beter. Maar in dit geval... it's a long way...

Toch denk ik binnenkort weer één en ander te kunnen verrichten. Eerst een beetje meer adem, want...

een hoge toon in poëzie brengt geen longlijder voort (citaat uit het hoofd, dus, in geval van onjuistheid, excuseerbaar).

Ik heb vandaag weer een inblazing van 400 cm³ lucht gehad.

Tot ziens, met een stevige handdruk

je Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 13-11-27.

Beste du Perron,

Ik dank je voor je brief van bijna zes bladzijden ('en, trouwens, hier heb je een brief enz.') en haast me je daarop te antwoorden, altans voor wat de voornaamste punten betreft.

De wenken die je me betrekkelijk het tijdschrift, ons tijdschrift, geeft, vind ik uitstekend en ik zal er mijn profijt uit halen. Indien ik in dezelfde mate als tans het geval is, blijf vooruitkomen, ben ik midden Januarië slagvaardig, ten minste om mij met de uitgave van een tijdschrift bezig te houden. 'Volière' is zeker niet een slechte naam, doch dan moet men hem niet in de Dinger'se zin lezen: niet mengeling, wel gevang. Dat is trouwens ook wat je bedoelt met de Stendhaliaanse zelfbespotting? Ik ben het gans met je eens dat men ten allen prijze moet verhinderen met fonds-de-tiroir te worden bestookt.

Pia verrast me. Zie-je wel, men kan ook iemand verrassen alleen door te trouwen. Ik ben 32 haast en nog niet getrouwd. Zal ik dan op alle punten een toonbeeld moeten zijn van de integriteit eens kunstenaars? Zal ik dan in alle vakken van de kunst de eerste prijs halen?

Zeker, je doet me een groot genoegen met je voorstel betrekkelijk 'Barbaarse Dans'. Ik ga met je

voornemen helemaal akkoord en, als je het dus wil, kan je het pourparler met Stols reeds beginnen. Evenwel, let er op dat ik eerst de kopij (gedrukt in een tijdschrift) kan bezorgen, rond 25 Januarië, datum van mijn terugkeer te Antwerpen. Overigens dat is nauweliks twee maanden, Stols zal ook niet zo onmiddellik kunnen.

Ook voor wat je voorstel 'Duitse letteren' in de 'Gulden Winckel' betreft, ben ik te vinden, te meer daar ik op die wijze Nico Rost gedeeltelik onschadelik kan maken. Je kunt Greshoff dus vertellen dat ik lang in Duitsland was, dat ik 'de man' ben, enz. Toon je welsprekend, vriend!

Dat niemand minder dan Stols over je schrijven gaat, vind ik gladweg verbazend! Stols! hij die alleen over Valery en Rilke schrijft! Zo meteen wordt je één van de sterren bij 'de witte Mier'. Een schitterende carrière ligt nu voor je open.

Wat de dingen in de famielie betreft en je mening aangaande Gide en Lafcadio, sta mij toe er op te wijzen dat ook Jules Renard zijn mening in deze heeft te kennen gegeven, door zijn held, *Poil de Carotte*, te doen uitroepen: 'hélas, tout le monde ne peut pas être orphelin.' - Wat mij betreft, ik heb in deze niet te klagen en, buiten veel grillen, is mijn ouwe heer geen in-de-weg-loper. Ik hoop dat jij ook een gelukkig *modus vivendi* mag vinden.

Voor de volharding met dewelke je mij lektuur bezorgt, - en waarachtig een lektuur die mij genoeg doet - mijn beste dank, nogmaals en nogmaals. 'Dr Jekyll en de Heer Hijde' heb ik niet gelezen, ik ken het slechts in zijn verband met twee

filmen, die beide om het slechtst waren, één met Conrad Veidt en een met Lionel Barymore. Stuur mij dat, Stevenson is een heel goede lektuur hier.

Op je Jarry ben ik weer tuk, na het gedicht dat je reciteerde.

Ziedaar, vergeet niet Greshoff a.u.b. en Stols.

Het beste wenst je

je Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 22-11-27

Beste du Perron,

Goed, je bent geestdriftig en ik wil maar hopen dat die geestdrift een tijdje duurt, want, met mutuele geestdrift houden wij wellicht elkander en vooral het tijdschrift recht. Ik had trouwens reeds aan D. geschreven dat ik bereid was de redactie en administratie voor Vlaanderen op mij te nemen ‘tezamen... met du Perron’, om je onafhankelijkheidsdrift toch een beetje aan banden te leggen. Nu je zelf voorstelt toch maar te beginnen, doet me dat natuurlijk veel plezier.

Ziehier echter enkele punten, waar je nog eens zou moeten over nadenken: 1°) het tijdschrift zou rond 1 Januarije moeten verschijnen. Indien ik echter de administratie moet doen, zo ben ik op dit ogenblik nog niet gevechtsklaar. Er moet een postcheck genomen worden op naam van één onzer. Wil jij die postcheck op jouw naam nemen, dan is alles in orde. Moet ik hem echter nemen, zo kan dit niet vóór 20 Januarije gebeuren. 2°) Verschijnen wij op 1 Januarije, dan heb ik geen tijd te Antwerpen mijn best te doen om abonneuten te werven, want zoiets gebeurt vóór of tegelijk met het verschijnen van het eerste nummer. 3°) Een andere mogelijkheid is om de twee maanden op 48 blz. b.v. te verschijnen; op die wijze konden we 1 Februarije als vertrekpunt nemen en dan zou ik, indien jij zelf die postcheck niet wenst, de administratie kunnen in orde brengen.

4°) Ik denk dat het best is de namen van de redakteurs kenbaar te maken op het circulaire. Neem er Burssens bij. Schrijf hem op zijn adres: G.B. Albertstraat, Wilrijk, en vraag hem tevens een paar gedichten voor nummer één. Zodra ik terug ben kunnen wij nader overleggen.

Ik kan voor het eerste nummer geven: *Alpejagerslied* en *Boerecharleston*, twee gedichten. Voor het tweede nummer: 5 blz. proza's. Op die wijze staan de twee eerste nummers, grossomodo, klaar, met Blijstra en iets van Burssens, en dus 'Huize aan Zee'. Als ik het zo overdenk ziet het er zelfs verdomd niet kwaad uit.

Overweeg nog eens rijpelijk pro en contra voor 1 Januarië of 1 Februarië. Ik ben voor het laatste, omdat ik dan bij het gemene werk beter meehelpen kan en het heus aangener is die stomme dingen met z'n tweeën te doen dan alleen. Maar ik neem ook vrede met alternatief één.

Ik verwacht dus des heren Greshoff's schrijven. Zeker komen we tot een akkoordje.

Aan jou de beurt.

Bien à toi

Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 25-11-27

Mijn beste du Perron,

Goed, die brief van je die me weer op humeur brengt; een paar dagen te voren had ik toch zo'n geweldig stomme brief van D. ontvangen, dat ik weer helemaal niet wist hoe het nu verder moest. Gelukkig schieten wij een beetje flinker op. Die D., - jij noemt hem een beschroomde knaap - maar ik voor mijn part vind hem de zuiverste Ten Kate die men zich denken kan, afgezien dan van het woordje 'oover' dat hij met twee o's schrijft, als bewijs van de moderniteit van deze dichter van 't Gooi; een spelling die trouwens werd afgekeken van die andere Ten Kate die van Eeden heet. Voor de rest, ziehier antwoorden op de vragen en voorstellen in jouw brief van Woensdag-Donderdag: 1°) Ik ben altijd tegen de naam 'Volière' geweest. Maar om niet van meet af de spelbreker te spelen, heb ik hem geaccepteerd. Nu echter de heer D. die tittel tot de vader van een reeks onderverdelingen wil maken, is hij - de tittel - me plots toch te erg geworden. D. spreekt van een afdeling die, jawel, 'Zangzaad' zou heten. Hoe vin-je die geestige Ter Haar? (En daarbij denk ik steeds aan die 'Zaadzak', gene Vlaamse dichter...). Kortom: ik ben dus tegen 'Volière'. 'Avontuur' vind ik een zeer geschikte naam. Laat ons daarbij blijven. De spot stuit er op af, vanwege de zelfbespotting die, hier, veel amusanter klinkt dan in 'Volière'. Een 'avontuur' kan mislukken, soms

kan het slagen. Met de tittel aanvaarden wij elke alternatieve.

Wat de financiële medewerking betreft, ik wil wel 50 fr. per nummer bijleggen. Ook Burssens, vermoed ik. Komen wij echter tot een zeker aantal abonnees, dan zouden deze het - voorlopig - tekort goed maken. Mijn ziekte laat me geen buitensporigheden toe.

Ik ga akkoord met een nummer van 56 blz. tweemaandeliks. Het n^r zou dan in Vlaanderen 7,50 fr. moeten kosten; een abonnement $5 \times 7,50$ fr. (dat is een n^r gratis als abonné) 37,50 fr. D. moet de prijs voor Holland bepalen.

80 exemplaren voor Vlaanderen, 80 voor Holland. Elk medewerker heeft recht op twee exemplaren van het n^r met zijn bijdrage; elk redakteur één abonnement, plus zoals de medewerkers in geval van medewerking. Van het eerste nummer zouden ten minste 300 ex. moeten gedrukt worden, 100 ex. meer voor propaganda: pers, proefnummers, enz.

Neen, je moet in de redactie. Ik weet wel dat er iets zeer plezierigs is in de rol van onafhankelijk outsider. Maar daar gaat het niet om. Juist omdat Holland hier te licht weegt, moet Vlaanderen, vanwege de reclame, mijn jonge vriend, een beetje doorwegen. Het hoort dus te zijn: Blijstra, Burssens, Dinger, du Perron, v. Ostaijen. Alle briefwisseling betr. red. en adm., voor Holland aan Dinger, voor Vl. aan v.O.

Verder: nu moeten de medewerkers geïnviteerd worden. (I.K. Bonset, aan deze blague deed ik liever niet mee). Of is dat reeds gebeurd? door D.? Ik zou het jammer vinden. In Holland komt zeker nog Lou Lichtveld - Albert Helman (een 'Janus met

het dubbele voorhoofd') in aanmerking. Het is zeker één van de fijnste Hollanders.

Wat verder nog de brief van D. aangaat, mijn hoofdbezwaar tegen al zijn voorstellen, is het vreselijke geknoei en gelul, ten tweede een vervelend liberalisme, waarbij men op de duur ook nog de straatjongens om advies zou vragen. Jouw voorstel de lezers ook eens te laten spreken, is niet kwaad, alhoewel, prakties, daar weinig gebruik zal van gemaakt worden. Maar dat geknoei met die anti-kritiek! Is de anti-kritiek plezierig, dan nemen we ze vanzelf op. Maar is ze idioot, dan vind ik het verkeerd ze op te nemen alleen omdat ze anti-kritiek is.

Ziedaar weer enkele punten in 't licht gesteld.

In de hoop weer enkele preciesere aanduidingen van je te ontvangen,

Poot van je

Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 28-11-27

Beste Gaston,

Zoals je misschien van du Perron vernam, ben je tot mederedakteur van een nieuw tijdschrift gebombardeerd. Dit tijdschrift zal heten 'Avontuur', wat me, als standpunt tegenover tijdschriften als 'Ruimte', 'Roeping', enz. goed lijkt. Ik ben er van overtuigd dat je niet zal weigeren. Voor Vlaanderen zijn er: jij, du Perron en ik. Voor Holland: Blijstra en Dinger (deze laatste is niet veel zaaks, maar hij is tevens de uitgever voor Holland. Enfin, een pis-aller).

Het tijdschrift staat alleen op het kwalitatieve standpunt. 'Het gebed voor de galg' van Minne is beter dan de wereldhervormende maar slechte gedichten van b.v. V.d. Oever. Wij inviteeren nog: Marsman, Minne dus, Albert Helman, Lou Lichtveld, Jan Engelman, M. Gijsen, V. Brunclair (immers je bent wel tot een relatief eclectisme verplicht); nog een paar jongeren.

De redakteurs steunen het tijdschrift. Evenwel is dit niet een dwang. En elk geeft wat ie kan.

Het tijdschrift verschijnt tweemaandeliks op 56 blz. Kost 7,50 fr. per nummer. Dat is niet te veel. 37,50 fr. per jaar. Formaat 8°, kleiner dan Vl. Arbeid.

Stuur wat voor het eerste nummer. Tot hertoe gaat daarin verschijnen, het verhaal 'Huize aan Zee' van du Perron (36 blz.), 2 gedichten van mij (2 blz.),

van jou: gedichten of proza (1-6 blz.?), van Blijstra proza (3 blz.) en verder nog een paar invités.

Schrijf me nu gauw dat je met alles akkoord gaat. Wij moeten toch ook eens iets proberen, verdomme!

Beste groeten, ook voor je vrouw en de vrienden

je Paul.

Miavoye-Anthée, 5-2-27

Beste Gaston,

Zodus je gaat akkoord. Ziedaar wat in orde is. Stuur me nu maar spoedig dat wat je voor het eerste nummer bestemt.

Marnix Gijsen! Neen, hij is nog niet geïnviteerd. Of hij aanneemt of niet, dat is zijn zaak. Ik zelf geloof dat hij niet zal aannemen. Maar we moeten nu eenmaal wel enkele medewerkers optrommelen. En in Vlaanderen behoort Gijsen nog tot de besten. Dat is nu eenmaal zo.

Finantiële medewerking. Kijk, ik denk dat je 40 à 50 fr. per twee maanden zou kunnen geven (ik denk hetzelfde te doen), dat is dus de waarde van één enkele lunch bij Blumer per maand. Du Perron geeft 20 gulden per twee maanden, ook Blijstra en Dinger. Het tijdschrift kost 250 fr. per 16 blz., dus 64 blz. 875, daarbuiten nog omslag, enz. - Vin-je die schikking goed? Zo niet spreekt het vanzelf, dat ook alles blijft zoals het is, ook wanneer je niet finantieel kan helpen.

Ik meen dat ik in de laatste maand weer een stukje ben vooruitgekomen. Vandaag een nieuwe inblazing. Ik heb nu, tussen de inblazingen, reeds een afstand van twaalf dagen bereikt.

Er gebeuren ook soms nare dingen. Tezamen met mij, op 15 Oktober, werd ook een jonge man, uit Kongo teruggekeerd, voor pneumothorax in behandeling genomen, niet in het sanatorium maar in het dorp door onze dokter. Die jonge man is nu reeds

tien dagen dood. - Zeker, men behandelde hem als een pis-aller. Niettemin is het naar.

Wees nu niet ongerust in puncto deze behandeling. Ik voel er mij zeer goed bij. En zeker is het dat ik gewonnen heb tegen vroeger, en dat ik deze behandeling goed verdraag.

Je weet dat een bezoek van je steeds een feestdag voor me is. Vin-je dus de gelegenheid rond nieuwjaar en vermoeit het je niet te veel, wees welkom!

Wij zullen een jaargang voltooien. Du Perron heeft het op zich genomen.

Zend mij spoedig je kopij.

Beste groeten vrouw en vrienden
met hartelijkste handdruk
je Paul

P.S. Je vindt hierbij 70 fr. Waarom zal-je zeggen. Ziehier, ik heb nodig:

1°)	een doos 'Razvite'.
2°)	een pyjama (flanel of oxford)
Ik reken op 1°)	6 fr.
2°)	60 fr.
3°)	4 fr. Port

70 fr.

Moesten die dingen meer kosten, doe naar goeddunken. Ik verzoek je dus die twee dingen te willen kopen en per postpakket op te sturen. Men mag tot 2 kilo. - Ik ben beschaamd je zulke stomme opdracht te geven, maar, in mijn geval, moet men wel iemands hulp inroepen. Ik meet 1.73 m. en, zoals je weet, ben ik eerder slank.

Miavoye-Anthée, 6-12-27

Beste du Perron,

Ik heb een brief van je ontvangen, 'Poging tot Afstand' en 'Jekyll-Hyde'. Voor alles, hartelik dank. 'P.t.A.' ziet er goed uit en het is niet kwaad dat je poëties werk apart verscheen. Voor dingen als 'het bozige Boekje' en 'Filter' blijft trouwens mijn sympathie ten minste onverdeeld bestaan, doch ik denk eerder dat ik nu wel meer plezier heb aan je kwatrijnen dan 2 jaar geleden. De tekening van Willink moet ik weer zeer goed vinden. Die vent heeft toch wat in zijn donder.

Wat je me daar schrijft over de kosten is inderdaad geen aangename verrassing. Ja, wij zullen dan wel verplicht zijn op 48 te verschijnen. Burssens en ik geven elk 50 fr., zodat we met 60 fl. = 900 fr., de kosten bereiken: 950. Alhoewel ik geen wonderen van de abonneuten verwacht, denk ik er toch wel enkele op te halen. En dan moet D. er ook maar enkele opdrijven. Ik weet echter niet of het toch niet goed zou zijn het eerste nr. op 56 blz. te doen verschijnen, een opoffering als reclame. Maar gaat het niet, dan is 48 blz. ook goed. Verbeter echter dit op de cirkulaire, 'minstens 48 blz. per nummer'.

Wat nu de schikking betreft, ik zend je hierbij de kopij van Burssens. Laat ons alles plaatsen, ik vind het werkelijk goed. Wat mijn kopij betreft, die ik je binnenkort stuur, je kan daarmee handelen in verhouding tot de plaatsruimte. 'Kluwen van Ariadne'

bestaat uit kleine stukken, daarvan er een paar desnoods mogen wegvallen. Trouwens is dit 'Kl. v. A.' de tittel van mijn bundeltje proza's.

Wat de te inviteren medewerkers betreft, laat ons dat volgens de persoonlijke betrekkingen verdelen - zoals je het trouwens voorstelt. Jij inviteert dus, wanneer daartoe gelegenheid bestaat, het trio Roelants-Herremans-Minne. Ik schrijf bij gelegenheid Marsman en Engelman. Brunclair zal ik wel moeten inviteren, doch in elk geval nu nog niet. En dan, is hetgeen hij stuurt weer zo in de zin van zijn gewoon gedoe, dan nemen we het doodgewoon niet. Helman had ik wel graag, maar ik moet wachten tot ik zijn adres heb via Engelman.

Je hebt in één van je brieven mijn mening gevraagd over het stuk van Malraux. Er zijn daar wel enkele schone momenten, maar de houding komt me toch een beetje te literair voor. De 'menschelijkheid' (wij weten immers dat dit woord niets te maken heeft met het Coster-like begrip) is er nog te dun; - een bewijs: hij beschrijft voortdurend en hij is gelukkig telkens wanneer hij een nieuw panorama kan vertonen: de markt, de stad op verschillende punten, de verhalen die de mensen elkaar doen.

Met plezier heb ik de twee dingen van Stevenson gelezen. 'Le Reflux' is als *avontuur* uitstekend; de psychologie van de mensen op zijn Engels, een beetje 'een lach, een traan'. Het karakter van Attwater is vrij zwak (Chesterton heeft, me dunkt, veel van deze 'Reflux' overgenomen in zijn 'De Man die Donderdag was', en, in de figuur van 'Zondag' iets van 'Attwater'.) Integendeel is het karakter van Huish buitengewoon knap. Maar

het avontuur, het gaan van de roman vooral dat mag er zijn.

Binnenkort mijn bijdrage.

Ik zend je hierbij een concept van intekenkaart. Er zouden er een zeker aantal met het adres van D. en evenveel (150 elk?) op mijn adres moeten gedrukt worden. Deze kaarten zouden tezamen met de cirkulaire, onder omslag, moeten verstuurd worden.

Met beste groeten

Steeds je Paul v.O.

Miavoye- Anthée, 13-12-27

Beste du Perron,

Ik hoop dat, wanneer je deze brief bereikt, je weer zo goed als opgeknapt bent. Je tweede brief die ik ontving is alweer uitvoeriger en doet me dus veronderstellen dat je aan krachten weer hebt toegenomen. Zorg dus in 't vervolg voor flanel, wolletjes of kasha!

Dank voor je boeken. Ja, die 'God Pan' dat is een gek ding. Maar zoals je terecht schrijft op een chaise longue... Ik lees het ding in mijn bed, daartoe is het zeer geschikt.

Wat de serie van Stols betreft heb je alweer gelijk! 'Keurig en Hollands', ik kan daar niks meer aan toevoegen. Maar zeker het bevalt me wel en zodra ik te Antwerpen terug ben stuur ik je 'Barbaarse Dans'. Dus binnen goed een maand.

Betrekkelijk de circulaire gaan we dus akkoord. Je hebt alles netjes in 'de Vries' overgeschreven en hier-en-daar mijn abrupte uitdrukkingswijze algemeen-gangbaarheid bijgelegd. Goed. (Zo b.v.: 'het menen van men is een gevaarlike soort wet'. Bij mij: 'menen is een gevaarlike wet'.) Een détail van administratieve aard moet ik corrigeren. Je had geschreven: Alle deze prijzen porto en plus. Neen, de prijzen zijn vermeld met de porto, dat spreekt van zelf. Alleen voor het buitenland geldt het verhogen met de porto, wat logies is.

Voor wat mijn kopij betreft, in eerste plaats mag 'Boerecharleston' wegvallen. Daarna sta ik voor

de keus ‘Alpejagerslied’ te laten voor het volgende nummer ofwel in het ‘Kluwen’ te snijden. Mij dunkt is het kluwen te gering om het nog kleiner te maken. Dus zou ik tweede instantie ‘Alpejagerslied’ moeten wegvallen. Ofwel je plaatst de twee gedichten en laat het proza tot de volgende keer. Dat moet je nu maar volgens de plaats die er blijft schikken. Je laat eerst ‘Zo leeg...’ drukken, dan zie je meteen hoe ver je komt.

Zeer zachtjes aan, maar toch zeker geloof ik, knap ik op. Evenwel is het nodig dat, na het verlaten van ‘Le Vallon’, ik streng op regiem blijf, in hoofdzaak: rust. Maar elke dag heb ik dan wel drie uren om het nodige te belopen. Men moet op drie jaar rekenen voor een werkelijke genezing. En misschien moet ik nog wel eens terug naar ‘Le Vallon’ of een ander instituut. Maar alles tezamen, ik denk dat ik op de goede weg ben.

Ziedaar nu de eerste werkzaamheden voor ‘Avontuur’ volbracht: de circulaire en de kopij voor het eerste nummer. Komen nu: omslag, van buiten en binnen enz. Geef Breuer de nodige tips.

Flinke poot van
je Paul v.O.

Miavoye- Anthée, 19-12-27

Mijn beste Gaston,

Ik heb je om verschillende zendingen te bedanken. Eerst en vooral je vers en je proza, twee uitstekende stukken voor ons tijdschrift. Het proza is zo agressief als 't maar kan en het gedicht hoort tot de allerbeste die je schreef. Ik heb aan beide dingen veel plezier gehad.

Ik dank je - en vergeet niet je vrouw mijnerzijds ook te bedanken - voor de zorgen betrekkelijk de aankopen. De pyjama is goed en warm en wat de breedte betreft zou Gerstmans er wellicht nog bij kunnen. Maar ben ik niet zinnens zo flink een man te worden als deze beroemde worstelaar? - Ik begrijp echter dat de smalste maat nog te breed is voor mij; wat ik hier schrijf is dus niets meer dan een 'zwans'.

De circulaire van 'Avontuur' is bij de drukker, alsook de intekeningskaarten. Deze druksels stellen een vooruitgave van 120 fr. voor. Du Perron schrijft me dat elk 24 fr. zou betalen. Stuur hem dus dit bedrag op. Ik doe hetzelfde met deze post.

Hierbij zend ik je een vragelijst van du Perron. De bijgaande tekst en brief verklaren zijn intenties. Ik heb niets tegen deze enquête, omdat zij door naar goed *en slecht* te vragen de vervelende toon van de enquêtes wijzigt. Ik ben er ook niet speciaal voor.

De 11^e vraag zou, meen ik, moeten wegvallen omdat die reeds te dikwels werd gesteld. Schrijf mij eens wat jij over het geval denkt.

Wat de gezondheid betreft, ik kuur nog altijd zeven uur per dag in openlucht bij een temperatuur van 9 tot 13° onder nul met twee dekens en een overjas tegen de kou, en zonder 'lait russe'. Men blaast nog steeds, nu alle veertien dagen. Zeg aan N. dat ik dikwels aan hem denk, en hoe goed, na gedane dagtaak, bij zulke kou een warme 'lait russe' smaken moet.

Voor het overige niets biezonders.

Met hartelijkste groeten voor jou,
je vrouw en al de vrienden,

Steeds je
Paul

Miavoye-Anthée, 21-12-27

Beste du Perron,

Ik heb een hele hoop zaken van je ontvangen, twee brieven, een zending van Lecocq's en een andere met Nibelungen en 'L'Arétin moderne'. Voor dit alles mijn beste dank.

Het spijt me zeer te horen, dat je nog steeds gevankelijk thuis zit; ja, het is geen grap zo gevoelig te zijn voor de variaties van het klimaat. Indien het je kan helpen je in deze een maat te weten, zo verneem dan dat ik ook weer twee dagen in mijn bed stak vanwege een te hoge koorts, reactie op een inblazing van weer zoveel cm³ lucht. Trouwens weet ik niet of ik deze bedlegerigheid niet moet verkiezen boven een 'normale' toestand, die daaruit bestaat 7 uur per dag, bij een temperatuur van 9 tot 13° onder nul, in open lucht op een chaise-longue te liggen, zelfs al heb je dan een overjas en twee dekens.

Over praktische dingen gesproken: de gewenste som voor de circulaire voeg ik hierbij. Secundo: desbetrekkelijk heb ik Burssens geschreven.

Spijts zijn belangstelling voor mijn adres, heeft Greshoff me niet geschreven. Maar zeker, dat komt wel.

Je vragen en antwoorden stuurde ik aan Burssens door. Ik vind de idee van de enquête niet kwaad, biezonder nu de mensen ook gelegenheid krijgen naast hun bewondering hun gal uit te spuwen. Het is menselijk dat deze mogelijkheid de antwoorden doet toe-

stromen. Een reserve heb ik alleen te maken voor vraag 11, een vraag die reeds herhaaldelijk werd gesteld (de 10 beste boeken). Maar ik vind dat jij, die de vader van de gedachte bent, de introductie zou moeten schrijven. Wat mij betreft, spijs ik me dus voor de antwoorden interesseer, ik zal zelf niet antwoorden. Het zou mij een vrij grote inspanning kosten een rechtzinnig, niet een diplomatiek antwoord te geven en deze inspanning gebruik ik beter voor andere dingen. (Het grootste malheur, ik zal het je maar onmiddellijk bekennen, is, dat ikzelf als redakteur van het tijdschrift, nauwelijks verkiesbaar ben). Ik stem dus gaarne voor de enquête, maar ik blijf er gans buiten.

Over Monsieur Lecocq ben ik, spijs jouw en Cocteau's enthousiasme, niet goed te spreken. Ik las het eerste boek: M. Lecocq. De politiegeschiedenis kan men met spanning volgen. Maar dan, hoe duur moet men dit plezier betalen, wanneer men daarna, ruim 200 blz. lang, een geschiedenis moet slikken, die is 'd'une insigne insipidité.' En dan verdomme nog 4 blz. heb je die eerlike mensen die zich ontdekken en zeggen: 'ah toi, tu es un brave!' Kortom, het allerslechtste melos. Nu zou ik graag van je vernemen of je ook deze geschiedenis onder je bescherming neemt.

Ik zend je met deze de circulaire van een ander nieuw tijdschrift 'Opbouwen'. Het is weer de oude Vlaams-katholieke sleur. 'Mr. X heeft het hoofdredakteurschap aanvaard en Wies Moens hoopt binnenkort de letterkunde voor zijn rekening te kunnen nemen'. Een politiekommissaris schrijft niet slechter. - Maar belangrijk is wat deze mensen voor 50 fr. bieden. Een groot 4° formaat, 10 × 48 blz., plus

10 × 8 blz. illustratie. De vraag blijft natuurlijk of ze dit waarachtig zullen geven, want een Vlaams tijdschrift ziet vrijwel gemakkelijk van zijn verplichtingen af.

Voilà, meen ik, het biezonderste.

Bien à toi

Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 28-12-27

Beste du Perron,

Ik heb twee brieven en een postkaart van je ontvangen en een zending boeken met de Blijstra. Voor alles mijn beste dank. Ik kom er eerst nu toe je te antwoorden, omdat mijn briefwisseling wat achteruit is.

Zodoende heb ik op heel wat te antwoorden. Als ik overdenk: de enquête, de katholieke letterkunde, Mr. Lecocq, Nibelungen, Blijstra.

Ik heb zowel je antwoorden als je vragen naar Burssens gestuurd. Hij stuurde me alles weer terug, met zijn antwoorden er bij. Het is wel aardig dat naast preciese en overwogen antwoorden, er zulke komen als deze van hen die de ernst van het geval in twijfel stellen.

Wat nu betreft je aandringen dat ik toch antwoorden zou of dat, anders, de hele enquête je niet interesseert, het is wel vriendelijk van je de alternatieve zo te stellen, maar toch je speelt daardoor een beetje de kleine dwingeland. Ik heb mijn goede redenen niet te antwoorden, omdat... als je het dan toch weten wilt, het belang van de enquête met *jouw* antwoord voor mij voorbij is. (Het antwoord van Burssens valt vanwege het fantaisistiese karakter buiten bespreking). Vooral: denk nu eens alleen aan de psychologische kant van de enquête en van jouw antwoord. Laat mij recht op de man af gaan: ik lees je antwoordereeks en sta verbaasd bij die twee ant-

woorden, dat de interessantste dichter Richard Minne, de relatief beste kritikus Houwink is. Anderzijds begrijp je wel dat sedert geruimen tijd zich in mijn geest een concept vormde of altans een veronderstelling van hetgeen jij over mij denkt. Zulke veronderstelling steunt op feiten en gissingen. Feiten zijn b.v. wanneer je me schrijft dat je mijn opstel over die of die zo dit en dat vindt. Ik heb ook een zekere voorstelling van je mening over Houwink. Goed. Nu plots verschijnt je mening over dit alles te zamen klaar geformuleerd: over de kritiek ben je niet erg goed te spreken (ik dacht dat je de mijne zeer op prijs stelde en dit is dus de eerste hamerslag) en ten tweede vin-je b.v. Houwink de beste. In zekere mate begrijp ik je voorkeur voor Minne en anderzijds ook weert niet. Doch dit heeft minder belang. Psychologies krijgen wij nu het volgende: verkeerd of niet, P.v.O. heeft in E. du Perron een supporter gezien die door dik en dun de kleuren van de Ostaijen-club hoog ging houden. Bij de eerste schermutselingen bemerkt hij dat de toejuichingen van zijn gewaanden supporter naar de andere zijde gaan. Van dit ogenblik af interesseert de wedstrijd v.O. minder, omdat de mensen tegenover wie hij meende verplicht te zijn toch op de andere kaart spelen. Maar misschien heb ik me vergist, bedacht ik. Het is toen dat ik de Lecocq-hinderlaag gebruikte en je schreef 'dat ik als redakteur wel niet goed verkiesbaar was'. Inderdaad, misschien hadt je om deze reden aldus gekozen. Maar je antwoord kwam klaar en duidelijk, als een veroordeling: ik was als redakteur wel verkiesbaar. Je antwoorden moest ik dus als zeer reële beschouwen. Wat ik dan ook onverwijld heb gedaan. Maar begrijp je dat ik een beetje beteuterd ben?

Ik heb hier met een komplette openhartigheid gepoogd dat op te sporen wat mij feitelijk hinderde of gehinderd heeft. Aan jou nu op te passen en niet te lichtvaardig te roepen: 'ik wist niet dat v.O. zo'n jaloers en trots bakvisje was'. Daarmee is de zaak niet opgelost. Immers ik ben nu haast 32 en ik heb nog nooit moeite gedaan om met deze of gene grootheid goed te staan of ergens in beroemde en bewaarde tijdschriften mijn kopij onder te krijgen. Ik heb, voor mezelf, nog nooit een stap verzet. Men kan bezwaarlijk zeggen dat ik achter het sukses jaag. Maar er zijn zekere voorstellingen, zie-je: zo zou het mij verwonderen indien Burssens mij niet boven de anderen verkoos.

Begrijp-je nu dat het me nog maar vaag interesseert iets op de enquête te antwoorden? Voor zover de zaak 'Avontuur' betreft, ben ik objektief genoeg te antwoorden: mij goed. Maar om nu zelf nog naar antwoorden te gaan zoeken, aan elke menselijke objektiviteit is een einde gesteld, beste du Perron; d.w.z. ik zeg: het kan mij niet schelen wie de man is en wie niet. Ik heb vandaag een stem verloren, daarop ik rekende en dat is voor mij voorlopig genoeg.

Hiermee is het pleit besloten. Nu ik weer de dingen op afstand begin te beschouwen, zie ik ook in dat de speelse Richard Minne je voorkeur haalt. En éénmaal gedesabuseerd, kan ik weer best over alles en nog wat praten, zonder moeite. En, geloof me, ik sta alweer overeind en zeg: vooruit dan maar, zonder supporters!

Ik heb reeds enkele verhalen in het boek van Blijstra gelezen. Aardig, zeker. Maar ook jong: die man die moordt omdat ie werkelijk niets beters weet, dat had

minder oppervlakkig kunnen zijn. Doch over het geheel vind ik het waarachtig goed en vooral niets vervelend en plezierig en raak geschreven. De vader met de seinpaalhouding vind ik werkelijk een vondst. De tekening van Willink vind ik ditmaal, bij uitzondering, minder gelukkig. Die vrouw met haar onnoemelijke worstbenen! En als omslag had men de schikking van het tiitelblad moeten behouden. Deze typografie van het kaft is afschuwelijk. Van boven 'Y. VI.' en dan op een stuk van een regel onderaan 'R. Blijstra'. Met zulk kaft verkoop je tien boeken minder, omdat eenieder zegt: 'o weer een jongetje dat voor eigen rekening zijn boekje liet drukken'.

Wat de rest betreft, antwoord ik je later. Inviteer alvast Houwink. Ja, die Houwink is de beste van het door D. genoemde trio. Maar die Noto Soeroto, een lotos-estheet! Schrijf aan D. dat-ie Hondius voor nr 2 inviteert.

Flinke poot van je

Paul v.O.

Gelukkig Nieuwjaar!

Miavoye-Anthée, 30-12-27

Beste du Perron,

Ik heb je lange brief ontvangen te zamen natuurlijk met D.'s stukje.

Eerst ga ik op de eenvoudigste dingen antwoorden, namelijk op praktische aangelegenheden van 'Avontuur'.

Ik stem voor een oranje kaft, omdat oranje meer licht opslorpt en ergo in een boekhandelaarskraam zichtbaarder is dan mosgroen. Daarop doet een soliede, dikke letter goed. Hierbij een paar monsters, het ene sterk in overeenstemming met je eigen voorstel. Op het tweede viel de uitgeversfirma weg, omdat het toch nodig is alles nogmaals van binnen te herhalen met prijsopgave, postcheck en dergelijke miseries. (Dezelfde tekst die desbetreffende reeds in de circulaire verwacht wordt). Het zal wel nodig zijn het verso van het kaft dus voor enkele mededelingen in beslag te nemen, maar daar deze tekst voor al de nummers dezelfde blijft, kan Breuer niet erg veel meer verlangen, tenzij hij van deze gelegenheid zou gebruik maken, om ons het mes op de keel te zetten, vermits het moeilijk is een andere oplossing te vinden. Ik ga akkoord met een tekst zonder vermelding van tijdschrift bovenaan. Moest echter Breuer te veel vragen voor deze verso, dan zouden wij met op de 1^e blz. van elk nr. 'Avontuur' te herhalen, daaronder de praktische mededelingen kunnen zetten en dan een streep onder alles. Aldus:

A V O N T U U R Voor red. en adm.
--

Zeker die D. heeft grootse plannen. Maar het is een dwarskop. Hij vraagt ook 75 persex. van het eerste nr. Is-ie gek? En op de koop toe, dat is goud waard, geeft hij mij een lijst van vlaamse dagbladen, die wel een ex. zouden moeten ontvangen. Daaronder b.v. 'Het Handelsblad v. Antwerpen', een courant die er in de verste verte niet aan denkt maar een iota te schrijven over zoiets als 'Avontuur' en die trouwens nooit over tijdschriften bericht en over boeken alleen wanneer het b.v. gaat om 'stichtelijke lektuur'. Zou die D. zijn smoel niet kunnen houden wanneer hij zo helemaal niets afweet van de toestand? Ik maak trouwens van de gelegenheid gebruik je te zeggen dat ik hem alleen accepteer omdat hij als uitgever zal optreden enz... Indien hij alleen auteur was, ik zou nooit met hem van wal gestoken zijn. En zijn laatste onnozelheid, zijn schooljongensgrap van die 'kwadrijnen' die met de gemakkelikhed van de tong willen, dat is te bar. Je bent nog genadig geweest

met hem 'bilisme' voor te houden. Je hadt ook kunnen vragen of we misschien niet meteen 'zaluw' zouden schrijven in plaats van 'zwaluw', want het eerste is inderdaad heel wat gemakkelijker. Ik denk in 't vervolg alleen nog over de administratieve aangelegenheden met hem te korresponderen.

Over D. kom ik nu op ons punt: katholieke scribenten terecht. Ik ken je afkeer voor die mensen en ik weet dat er over dit punt niet te discussiëren valt. Ik voel me al heel gelukkig dat Helman genade in je ogen vond en dat wij ons dus op een punt te meer ontmoeten. Wat Engelman betreft, diens naam je zo verschrikkelijk vindt, dan wanneer hij voor mij vrij aangenaam klinkt (steeds hetzelfde verschil tussen ons: jij luistert naar de zin van het woord, ik naar de kadans, die hier zeker niet onaangenaam is). Engelman dus schrijft niet onaardige kritieken. Over het portret van Bruning lees ik je graag, maar natuurlijk deel ik Baudelaire's mening 'qu'un seul curé souillon enz.' maar half. In elk geval vind ik iemand als Bruning interessanter dan D. en daarmee wil ik heel precies dat zeggen dat Bruning er wellicht zeer clichématig interpretaties op nahoudt, maar dat deze interpretaties toch in een zekere mate op zijn konstante belangstelling en zijn kennis zijn gevestigd, maar dat D. ('kwadrijnen' nogmaals) over chemie schrijft, zonder maar enigzins het *recht* - jawel - verworven te hebben dit te doen, hij die niet de beginselen der chemie kent. Indien hij maar vaag wist op wat een orthografie steunt, dan zou hij zelfs niet trachten alles logies te bewijzen, zoals hij het doet door 'kwadrijn' naast 'quadrille' te zetten, dan zou hij weten dat juist, op het gebied der orthografie, men in zekere mate met het alogiese gebruik en de

usantiën moet rekening houden. Bruning mag een vuile onderpastoor zijn, D. is een verwaande schooljongen. Wat het portret van Bruning aangaat, ik ken het toevallig. Laat me maar dadelik je iets vertellen: ongeveer een jaar geleden kwam uit den Haag een russies joodje te Antw. toe; hij is zogezegd konstruktief schilder en negentien jaar oud. (Overigens zei hij me: van die jonge Vlamingen interesseert me, voor het weinige dat ik van hen ken door 'Het Woord' en enkele andere publikaties, vooral E. du Perron, en hij citeerde de politiemann die 'verdrong in zijn procesverbaal en liet de drenkeling ongeschonden'.) Dit russies joodje droeg een verschrikkelijke overjas met een fluwelen kraag om te huiveren wanneer je maar dacht aan de aanraking; een boordje, God wat een boordje! - en dan die lange smalle joodse spleetogen, je wist nooit of hij op het moment dat-ie met je sprak, geen kwade slag beraamde. Die vent liep bij me aan, leende geld, liet zijn koffer met het verschrikkelijkste vuil linnen bij mij wel 4 weken tot het een echte stank werd enz. Deze man dus heeft een meesterstuk volbracht dat nooit een ander hem zou kunnen nadoen: hij is me 90 frank schuldig gebleven. Waar ik heen wil? Ik had hem graag vanwege zijn kledij, het was ten eerste een artiest, iemand die van dag tot dag leefde en er toch steeds weer bovenop kwam. Bijna voelde ik mij tegenover hem als een verschrikkelijke bourgeois. Heb jij wel helemaal gelijk en is Rimbaud, langs geen enkele zijde, een mystikus? - Jij polemiseert tegen de katholieke opzettelijkheid en dat is goed. Maar hoedt je de ware mystiek aan te vallen. Voor mij, ik heb het reeds dikwels geschreven, heeft de mystieker ook nog dit voordeel dat hij vaak met de woorden speelt, met herhalingen

werkt enz. Maar wanneer je dat praatje gaat houden over kristelijke of beter katholieke lyriek, bezorg ik je de gewenste schuif boeken.

Het verschil tussen ons in deze zoals in vele andere zaken, ligt hem daarin dat jij streng individueel blijft (bevalt het me of bevalt het me niet), dan wanneer ik toch steeds probeer 50% kritikus te zijn. Wanneer ik iemand als Minne aanvaard, ja hem zelfs zo aanvaard dat ik misschien van wege de circulaire weer verdeeldheid breng in het expressionistische kamp, dan betekent dit voor mij, dat begrijp je toch, een zekere inspanning om uit te komen boven een te persoonlijk oordeel. En evenwel als ik een sprong naar rechts kan doen, die de expressionisten woedend maakt, kan ik naar links springen en de hand reiken aan Engelman, en dan zeggen de individualisten: hoezo is hij nu weer bij de ‘gemeenschap’? En deze akrobatie amuseert mij kostelijk. Maar toch het is geen absoluut individuele akrobatie; er blijft in dit gezeildans een zucht naar een waarachtig *volstrekt* evenwicht. (Ik heb de hoop nog niet opgegeven eenmaal ergens professor in lyriek te worden.)

Dan heb ik daar nog op je lange brief te antwoorden! Sta me toe je eerst en vooral te bedanken voor de moeite die je je hebt getroost dit lange duidelijke betoog op te stellen. Voor het overige, meen ik, is er haast volledige overeenstemming tussen jouw verklaring en mijn voorstelling. Inderdaad, dat je dichter bij Minne staat vind ik zeer logies, jij die toch een zeer groot aksent legt op de betekenis van het gedicht. En deze betekenis is bij Minne gans in jouw toonaard. Daar waar ik bijna zuiver ritmies-muzikaal probeer te zijn, d.w.z. dat ik probeer de opvatting alleen door

het ritme te doen spreken (b.v. de oneindige moeheid wordt in ‘Melopee’ niet uitgesproken, niet geavoueed; zij klinkt er alleen in.) Ik mag dus zeggen dat ik, grof gesproken, een antwoord als dit van je laatste brief voorzag. Dat is het eerste punt. Op het tweede punt komt de koncessie van jouw zijde, daar je bekent dat het antwoord op de vraag betrekkelijk de kritiek een onserieus antwoord was en dat het, au fond, niet zo bedoeld mag heten. Hiermee werd voor mij een moeilijkheid weggeruimd, want indien ik je voorkeur voor Minne kon begrijpen en voorzien, dan was dit anderzijds voor wat Houwink betreft, geenszins het geval. Ik heb geprobeerd mijn sentimenten van de eerste lektuur terug op te stoven en ik weet dat juist dit antwoord mij het meest uit mijn lood sloeg. Immers van ons beiden is Houwink, het individuele na, niet dichter bij jou dan ik.

Wat nu je persoonlijke overwegingen aangaat, je hebt op al deze punten gelijk, in zover men de hypothese aanneemt dat het persoonlijke standpunt het enige criterium blijft. Je hebt volkomen gelijk wanneer je zegt dat je b.v. een antwoord pro P.v.O., op mijn plaats dan, biezonder goedkoop zou gevonden hebben. Maar erger dan deze goedkoopheid, die ik als levend individu sterk zou voelen, treft mij de nederlaag van ‘zelfs zijn vrienden enz.’ die men in een tijdschrift der reactie of der katholieke tegenpartij misschien zou hebben uitgebuit. Langs vele zijden verdringt inderdaad de strijdende dichter bij mij het individu. Doch anderzijds speelt mijn individu weer de biezonderste rol daar waar ik geen druk wil uitoefenen en daarom, daarom alleen, stuurde ik je antwoorden aan Burssens door, om te zeggen ‘zie-je,

beste vriend, je hoeft niet voor mij te stemmen, du Perron doet het ook niet.’ - Wat nu de antwoorden van Burssens betreft, is inderdaad een antwoord als ‘hij, die nooit een gedicht schreef’ verschrikkelijk. Maar *ik* begrijp zeer goed waarom Burssens mij niet koos, dan wanneer hij bij een andere gelegenheid mijn naam vooropstelde (De Schelde 1924. ‘Wies Moens is geen expressionist. Het is een sentimentele jongen. V.O. is onze enige, echte 24 karaat expressionist’). Het is een zekere angst bij hem die hem doet geloven dat, door aldus te stemmen, hij teveel in het vaarwater van een groteske dankbetuiging zou komen. Immers sedert twee jaar spreek ik dikwels, terloops, over hem in mijn kronieken; ik schreef over hem een grote kroniek en voortdurend komt, tot spijt van de katholieken die hem de grootste prul noemen, de naam Burssens terug. Werkelijk Burssens kon niet voor mij stemmen. Ik ben blij dat hij heeft weten te traitéren.

Voor het overige: ik ben liever Gide dan Larbaud, zelfs in jouw acceptatie. Verder nog: kiezen tussen Toulet en Baudelaire is niet moeilijk. Maar tussen Baudelaire en Gezelle: ziedaar ons verschil, jij nr. 1, ik nr. 2.

Het is te laat. Een flinke poot met mijn beste wensen voor het nieuwe jaar, vooral de gezondheid.

Je Paul v.O.

Miavoye-Anthée, 2-1-28

Beste Gaston,

Het heeft me natuurlijk spijt gedaan je te moeten missen, naast Jan Melis dan nog wel.

Het is erg lief van je je bezoek tot Zondag te verleggen, maar ik geloof, afgezien daarvan dat een bezoek altijd prettig is, dat inderdaad de inspanning te groot is voor de afstand die mij nog van een langer verblijf te Antwerpen scheidt. Ik denk terug te zijn rond 25 Januarië. Best wachten wij dus tot dan.

Wat de enquête betreft, ze ligt in 't water. Du Perron heeft zijn plan opgegeven, zodat jij en hij eraan bent voor de moeite. Maar rond deze enquête hebben du Perron en ik wel aardige brieven gewisseld. Wanneer je het wenst, breng ik je van deze ganse zaak op de hoogte.

Ik heb een beetje koorts gehad als reactie op een inblazing. Nu is dat weer voorbij. Maar de inblazingen, of beter de gevolgen daarvan, zijn geen lachje.

Dus tot binnenkort. Komaan, laat ons, de gewoonte ten spijt, ja juist ten spijt, mekaar gelukkig nieuwjaar wensen. Altans mijnerzijds voor jou en je vrouw.

Flinke poot

je Paul

Miavoye, 7-1-28

Beste du Perron,

Ik heb je brief met het fragment uit ‘Cahiers van een Lezer’ ontvangen. Dank. Met deze stuur ik je dit fragment terug. Wat mij betreft, ik heb er niets op tegen dat je het in ‘A.’ zoudt publiceren. Wel integendeel. Ik zie graag klare wijn, ook al is hij niet naar mijn smaak. Het enige waar ik iets op tegen heb is het geouwehoer: op dit punt ontmoeten wij ons, meen ik. Zolang men iets vertelt, werkelijk iets vertelt, is het interessant. Alleen, in jouw fragment, is de zin van ‘men ziet dat pastoors doodslaan voor dichters enz.’ misschien minder voor een tijdschrift bestemd. (Ik zie reeds in een katholieke courant dit ‘Cahier’ als een aansporing tot manslag op geesteliken betieteld).

Zeker ga ik niet met de inhoud akkoord. Spijts alles houd ik meer van Wies Moens dan van Gaboriau, wiens naam in die inleiding voorkomt. (Ik heb intussen ‘Le Crime d'Orcival’ gelezen; afschuwelijk bête, vind ik). Moge, wanneer ik Paul de Kock onder handen neem, mij niet dezelfde desillusie wachten, want, op dit punt, divergeren wij weer sterk. Het in bescherming nemen van een *épicier* als Justus van Maurik is, voor mij, onartistiek. Justus van Maurik, de schrijver van een beruchte satyre ‘Modernen’ geheten, waarin al de klein-burgerlike deugden worden verheerlijkt, neen, dat gaat niet. Dan

veel liever Heyermans (de auteur van 'De opgaande Zon' ten minste).

Voor het overige ben ik het op veel punten met je eens; zo vind ik verduideliking van de commerciële voordelen van een *modern* katholicisme uitstekend. Zoals gezegd, wil jij het publiceren, ik heb er niets op tegen en loop gaarne met 'Avontuur' de verontwaardiging der mensen-die-niets-onverlet-zullen-laten tegemoet.

Over onze 'waardebepaling' zijn we dus uitgepraat. Behalve dat ik het, voor mij, natuurlijk spijtig vind dat mijn meesterwerk een, in de toekomst zo vergeten nota als deze over Ter-Lasne moet zijn. Jammer, men maakt niet de meesterstukken die men wil. Maar het individuele door dik-en-dun speelt je parten. Geestigheden als deze over Ter-Lasne komen ook elders voor, midden in een opstel, en dan heb je er 't opstel nog op de koop toe bij. Enfin, het hoofdzakelijke werd gezegd.

Neen, 'Le Crime d'Orcival' heeft mij bepaald van Mijnheer Lecocq verwijderd. Deze politieagenten, dienstmeiden, enz. die, in dienst van Lecocq, allemaal van de uiterste opoffering zijn, dan wanneer je godverdomme toch weet, dat een dienstbode over zijn meester denkt: 'verrek voor mijn part zo gauw mogelijk', neen, zulke flauwiteiten verteer ik niet. Voortdurend dit gezanik van: 'Ah, vous êtes le grand Lecocq', ofwel 'Prenez moi dans votre service, M. Lecocq', voortdurend deze belachelijke scheiding van 'de goeden en de kwaden' en b.v. zulke meesterstukjes: 'Jenny Flenng avait perdu sa voix jadis si claire, en s'adonnant à l'absinthe et en chantant des chansons *obscènes*' (waarbij je leren kan, vriend, dat onzedelijke liedjes meer de keel ver-

slijten dan stichtelijke - een theorie trouwens die verdedigbaar zou zijn door een groot katholiek medicus b.v., maar die in dit verhaal van Gaboriau nogal als een overdreven en stomme braafheid aandoet), enfin, kortom ik heb daar niks aan. En het is slecht geschreven. Zie-je, ik heb 'Le Crime' en Blijstra's 'IJzeren Vlinders' door mekaar gelezen en het was maar goed dat het laatste mij van de weeërigheid die het eerste mij liet, herstellen kon, omdat ik hier ten minste met iemand te doen had van mijn vlakke of van mijn niveau. Een boek geldt maar door het kleine stukje waarheid dat het reveleert. 'Hamlet' is één der grootste scheppingen omdat hier het stukje waarheid groter is dan elders. (De waarheid van de noodzakelijkheid der uiteindelijke nederlaag van de mens).

Tot zover.

Met hartelijkste groeten

Steeds je Paul v.O.

Miavoye, 28-1-28

Beste du Perron,

Ik zend je de trouwens reeds door jou uitstekend gecorrigeerde proeven terug.

De lamme historie is nog niet aan zijn einde. Ik moet er weeral een week bijrekenen. Tans gaat het met vochtige doeken. Als het nu maar een beetje wou opschieten, dat is al wat ik verlang.

Ik heb Jarry ontvangen. Verdomd daar heb ik plezier aan gehad! Ziedaar plotseling mijn schat van voor mezelf op te zeggen gedichten met menig stuk verrijkt. 'L'amour en visites' is enig.

In haast

je Paul v.O.

Miavoye, 1-2-28

Beste du Perron,

De stukken die in de Albertstraat mochten zijn toegekomen, zend ik je tijdig.

Ik sukkel op dit ogenblik verschrikkelijk. Ik kan om zo te zeggen geen 'poe' zeggen. Een miserie, vriend. Ik weet wel dat ik, fysies, als mens naar de bliksem ben, maar ik vind dat men mij toch een minimum mocht laten.

Tot later alweer.

Flinke poot van je

Paul van Ost.

Miavoye, 12-3-28

Beste Gaston,

Op Zondag 25 Maart kom ik naar huis. Oscar Jespers zal mij komen afhalen. Indien, per ongeluk, hij niet kon, zou ik me dan nog tot jou mogen wenden. De dokter wenst dat, na zolang te bed, er iemand bij me zij. Gek, maar enfin!

Sedert vijf dagen gaat het ineens heel wat beter; er zijn dagen van heel normale temperatuur.

Gaston, hou je goed en tot dan. Flinke poot voor jou, met hartelijkste groeten voor je vrouw en de vrienden.

je Paul

Miavoye, 13-3-28

Beste Oscar, liefste Mia,⁽¹⁾

De slagroom, die u zulk ontzag inspireerde, heeft zich niet zonder hinder laten verwerken. Langs die kant, ben ik dus nog niet buiten gevecht, zooals ge merken kunt.

Ik heb nog altijd plezier aan jullie bezoek. En dat die dag ook juist voor de eerste maal de koorts weg bleef, dat wou treffen.

Ik denk op Zondag 25 Maart naar Antwerpen terug te keren. En nu heb ik je een verzoek te doen, beste Oscar, maar als 't niet gaat zeg het. De dokter zegt me: Ge zoudt u moeten doen begeleiden voor uw eerste reis. Ge hebt zolang te bed gelegen, enz. de gewone rim-ram. Dus nu zou ik iemand moeten hebben die tot Miavoye kwam en vandaar met me vertrok. Is een andere datum, 26, 27, je gelegener schrijf het mij dan, en wij kiezen deze.

Maandag bleef de temperatuur ook zeer laag. Dinsdag was er een lichte reactie, maar Woensdag had de reactie weer toegegeven, zodat wij ditmaal kunnen geloven dat de temperatuur definitief zakt.

Schrijf nu eens over dat afhalen.

Met beste groeten en nog steeds in de beste herinnering aan uw bezoek

Met hartelijkste groeten en poot

je Paul

(1) Oscar Jaspers en vrouw.

Miavoye, 17-3-28

Mijn beste Oscar,

Gij zult er niet aan twifelen dat de brief die gij mij stuurt er een is moeilijk te beantwoorden voor mensen van onze stempel.

Zeker zeg ik het volgende: ik moet nu terug. Ik kan niet mijn twee laatste duizend frank verteren. Ik heb er nu reeds tien duizend verteerd, waarvan twee duizend van de staat, ze mogen het weten. Ik moet er dus iets op vinden. De goede maanden ga ik te Antwerpen doorbrengen, zodat ik rond 1 September terug naar Miavoye kom en dat is nog zo geen kwaad systeem voor mensen die geen onuitputtelijke fond hebben en wellicht intussen te Antwerpen ook een stuiver kunnen verdienen.

Maar gij spreekt daar stout: 'de vrienden en ik zullen er wel iets op vinden'. Beste Oscar, wat uw offervardigheid betreft, daaraan twijfel ik niet, stel die nochtans buiten vraag, want wij zijn mensen die 't allemaal nodig hebben. Maar dan de vrienden! Pas toch op ze te veel te binden.

Maar dat is niets, ik moet nu toch 25 Maart naar A. voor zaken. Moesten ondertussen de staat of enig ander organisme goed nieuws brengen, moest gij iets kunnen doen, ik ben bereid terug te vertrekken. Maar er zijn van de andere kant officiële mensen genoeg die al lang weten dat ik ziek ben en hoe ziek ik ben nu en die niet bewegen.

Zoniet is mijn systeem het beste, het goede seizoen te Antwerpen, het andere buiten.
En het is reeds goed indien ik dat realiseren kan.

Met de hartelijkste groeten, beste Oscar en liefste Mia, en mijn dank voor de
bekommernis in mijn aangelegenheden van tans.

je Paul